

R. Kendall Soulen lezing 19 november 2016

De vervangingstheologie voorbij? – Soulen, het DNA van het christelijk ‘verhaal’ en de ‘DNA-reparatie’ van ons canonieke verhaal

1. R. Kendall Soulen laat ons nadenken over wat ik noem ‘het DNA van de christelijke boodschap’. Aan mij is gevraagd om op zijn denken in te gaan en – in het verlengde daarvan – hoe ik de uitdaging door Soulen geformuleerd heb opgepakt (mijn bijdrage om te komen tot een nieuw canoniek verhaal)
2. Persoonlijk kwam ik in aanraking met zijn boek tijdens een studieverlof in 2006 in Jeruzalem (ter voorbereiding op het schrijven van mijn boek als vervolg op een eerdere studie). Tijdens een gesprek met Dr. Daniel Juster (een bekend Messiaans-Joods theoloog) attendeerde hij mij op het boek van Soulen. Mijn aantekeningen van toen laten zien wat het lezen van dit boek voor mij betekende. (Ik denk dat ik mogelijk een van de eersten in ons land was; ik heb deze titel in elk geval doorgegeven aan diegenen die later betrokken waren bij de organisatie in 2012 van een lezingentournee van Soulen in ons land).
3. De titel *The God of Israel and Christian Theology* duidt de thematiek van het boek aan. Centraal staat de vraag in hoeverre Gods zelfopenbaring als de God van Israël fundamenteel is geweest voor en binnen de christelijke theologie.
4. Soulens boek is een onderdeel van de herbezinning (in theologie en kerk) die op gang kwam na de Sjoa. Toen drong in wijde kring op christelijk erf het besef door dat de prediking van de kerk had bijgedragen aan de recente en eerdere eeuwenlange duisternis voor het Joodse volk. (Zeer recent heeft aartsbisschop Justin Welby namens de Anglicaans nog weer een schuldbelijdenis namens ‘de kerk’ uitgesproken - in een essay voor de Holocaust Educational Trust).
Eeuwenlang heeft een anti-Joods lezen van de Schrift, gevoed door de visuele ellende van het Joodse volk en meedrijvend op een onderstroom van antisemitisme geleid tot allerlei vormen van vervangingstheologie. (Er zijn verschillende varianten: ‘vervanging’ als straf van God op het ongeloof van Israël; ‘vervanging’ vanwege het uitgespeeld zijn van Israëls rol op het toneel van God). In zo’n theologie verdwijnt Gods trouw aan zijn beloften (aan Israël gegeven), wordt het evangelie tegenover Israël gesteld en verdwijnt Israël van het toneel.
Na WOII vond er in allerlei kerken een afstand nemen – een kerkelijk afzweren – van vervangingsdenken plaats. Maar de vraag bleef: was daarmee ook de vervangingstheologie echt voorbij?
5. Soulen laat zien dat het vervangingsdenken aanwezig kan zijn in de structuren van ons denken en geloven. Hij wijst daarbij op de structuur van het gangbare verhaal dat de

christelijke kerk eeuwenlang heeft verkondigd. Vanwege deze structurele bepaaldheid gebruikt hij de term 'structural supersessionism'. Structureel vervangingsdenken. In zijn bespreking van een aantal theologen toont hij dat aan. Overigens als een Nederlandse parallel kan genoemd worden: dr. A. Drost: Is God veranderd?

6. Soulens boek is als volgt opgebouwd:

- Inleidend hoofdstuk: 'The God of Israel after Christendom'
- Deel 1 over de logica en de beperkingen van het traditionele canonieke verhaal (bespreking van Justinus, Irenaeus, Kant en Schleiermacher, Barth en Rahner)
- Deel 2 over 'The Unity of the Canon after Christendom'
- Daarin zijn voorstel: 'The Blessing of an Other'

'Christendom' is hier de term waarmee het geheel van de christelijke kerk en theologie tot aan de Sjoa wordt samengevat.

7. Het gaat Soulen dus om de DNA-structuur van ons canonieke verhaal (CV).

8. Wat deze term betreft: 'CV' duidt niet een verhaal aan waarin alles dat de canon biedt te vinden is, maar het gaat daarin om een *verhaalschema* dat helpt om de canon in één verband te lezen. (Een 'verhaallijn'). Een soort samenvattend schema dat helpt om het geheel van de Schrift in het oog te vatten. Soulens definitie luidt:

"A canonical narrative is an interpretative instrument that provides a framework for reading the Christian Bible as a theological and narrative unity" (p. 13).

9. Het traditionele christelijke verhaalschema (CV) laat het grootste deel van Tenach buiten beschouwing. De *structuur* van het traditionele CV lijkt te zeggen dat het mogelijk is om over Gods heil (in Jezus) te spreken zonder daarvoor echt te moeten luisteren naar (grote delen van) Tenach/het OT. Het lijkt daardoor dat de Joodse Schrift (Tora-Profeten-Geschriften) niet wezenlijk meebepalend is voor ons denken en spreken over Gods handelen.

10. De *structuur* van het traditionele CV loopt parallel aan de structuur van het Apostolicum en de Geloofsbelydenis van Nicea. De daarin gevonden structuur focust op Schepping – Verlossing in Jezus – Leven van de Geest – Toekomst. Het is deze focus die de structuur bepaalt van veel materiaal voor evangelisatie en catechisatie (inclusief de Alpha-cursus) en die eeuwenlang in preken en literatuur centraal heeft gestaan.

11. Laten we eens nader stilstaan bij de *structuur* van het traditionele CV .

Het traditionele verhaalschema begint met God de Schepper en de schepping (Genesis 1-2).

En in feite is het gericht op 'restauratie' van Genesis 1. De zondeval moet uiteindelijk hersteld worden door een restauratie van het beeld Gods in de mens. De wereldgeschiedenis en daarin de heilsgeschiedenis is uiteindelijk terugkeer naar die universele bedoeling van God.

De verschijning van Jezus staat in het teken van die *universalisering*, die universele bedoelingen.

Onbedoeld of bewust: krijgt in dit schema de verkiezing van Israël een instrumenteel karakter. De verkiezing van dit volk is slechts nodig om de Christus

voort te brengen (en zodoende in feite een 'instrument', dat weer weggelegd kan worden).

Gods zelfopenbaring als de God van Israël speelt feitelijk geen wezenlijke rol binnen dit verhaalschema.

Het impliciete gevolg is dat Gods trouw (in zijn verkiezing en beloften) ter discussie staat.

'Na' Jezus is er geen speciale plaats meer voor Israël als volk (alleen voor de rest ervan die is binnengegaan 'in Christus' (= in de kerk). Ook is er geen speciale plaats meer voor 'het land van God' of Jeruzalem als zijn stad.

Daarom en vanwege deze redenen heeft het OT alleen geldingskracht als profetische prefiguratie, voorafschaduwing van Christus en wordt verder vooral gespiritualiseerd.

In het verhaal van de kerk en de wereld enerzijds en dat van Israël anderzijds gaat het ten diepste om twee verhalen (waarbij het verhaal van het concrete Joodse volk en zijn geschiedenis in feite verdwijnt in het verhaal over Gods universele bedoelingen).

Dit CV werd een verhaal dat gevaarlijk was voor Joden (door zijn triomfalistisch karakter) en dat gnostiek van karakter was t.a.v. van de *geschiedenis* (de eigenlijke bedoeling van Gods geschiedenis met Israël en de volken was 'geestelijk', waarin de eigenheid van Israël en de volken geen rol meer speelde). Soulen merkt op dat het thema van de trouw van God en de gestalte van de christelijke canon, de HS (bestaande uit Tenach + NT), zelf vragen om herbezinning aan onze kant.

Deze herbezinning is nodig niet slechts vanwege Israël, maar ook om God zelf beter te leren kennen en betrokken te zijn op zijn verlangens en werk.

Let wel: het oude CV was niet slechts Schriftuurlijk gefundeerd maar was ook gebaseerd op grond van een bepaalde interpretatie de geschiedenis. (De verwoesting van Jeruzalem en de diaspora, werden als tekenen van Gods definitieve verwerping gezien). Het was daarin mede beïnvloed door het al aanwezige antisemitisme.

Nog steeds is het traditionele CV actief en bedreigend voor (het fysieke) Israël:

Palestijnse christenen en hun bevrijdingstheologie en allerlei christelijke/kerkelijke actie gericht tegen de staat Israël zijn veelal gebaseerd op, gaan uit van dit verhaalschema.

In de felle discussies en strijd rond 'Israël en het land' botsen verschillende CV's of delen ervan met elkaar.

12. Soulen maakt dus duidelijk dat de structuur van ons verhaalschema (dat bepalend is geweest voor ons lezen van de HS) ons wel tot vervangingsdenken moest brengen. Vervangingstheologie was er gewoon het logisch gevolg van. Daarom is een uitwendige verbouwing niet voldoende. De fundamenten moeten doorgelicht en gerepareerd worden. Een soort DNA-reparatie. Daarom doet hij een voorstel voor een alternatief CV, een alternatief verhaalschema, dat het mogelijk maakt de HS op zo'n manier in één verband te lezen dat de trouw van God aan Israël tot in de structuren ervan te vinden is en daarin verankerd is.

13. Soulens voorstel heeft als titel: *The Blessing of an Other – de zegen van een Ander*

Hoofdpunten daarvan zijn:

Het is te weinig om Gods bemoeienis met deze wereld te laten opgaan in zijn heilsplannen ter verlossing: toch is juist dit vaak het geval geweest in de christelijke theologie.

We moeten ook oog hebben voor het werk van de Schepper, die in stand houdt en leidt naar de voleinding.

Er is sprake van 'Creation for consummation': de schepping geschiedt met het oog op een doel: de consummatio: de voltooiing van al Gods werken. De schepping gaat onderweg ... !

Gods scheppingswerk en de onderhouding van zijn schepping geschieden langs de weg van wederzijdse zegening.

Daarbij vormen God en zijn schepping een 'paar' (twee grootheden): 'the Other' en de schepping! Die op elkaar zijn aangewezen en door elkaar gezegend mogen worden.

De schepping vindt plaats in 'paren' die wederzijdse zegening beogen (mens-natuur; mens-dier; man-vrouw; ouders-kinderen; de ene generatie–de daaropvolgende generatie). God werkt door middel van 'economies of difference and mutual dependence and blessing'. Zijn werkwijze is die van de keuze voor verschil, afhankelijkheid en wederzijdse zegening.

Israël en de volken vormen ook zo'n tweeheid, die zegening beoogt.

Dit onderscheid tussen Israël en de volken is daarmee dus een scheppingsgegeven en verdwijnt nooit meer ('ontologische dichotomie', term van Marquardt; geen louter functioneel maar een blijvend onderscheid).

"Gods primordial work as Creator is oriented from the outset toward God's history with Israel and the nations, just as God's history with Israel and the nations is oriented at every point toward God's eschatological reign of shalom, where God's work as Consummator will be finally fulfilled." (p. 112)

Wederzijdse zegening is de kern van Gods bedoeling, dat is ook het eschatologische einddoel.

Zonde is: niet vertrouwen dat de zegen gegeven wordt door 'the Other' en dat slechts samen met de 'human other' Gods zegen verkregen wordt.

De verkiezing van Israël om een zegen voor de volken te zijn vindt plaats binnen de geschiedenis die gericht is op die voltooiing, de consummatio.

[Genesis 1: loopt uit op de heiliging en zegening van de sjabbat: de schepping van de mens is niet in het hoogtepunt; daarna volgen: Genesis 2-11: toont het bevolken van de aarde.]

Genesis 12: toont Gods wil om de volken te zegenen door Israël: openbaart het Bijbelse onderscheid tussen Israël en de volken (ontologie)...

De drie wegen waarlangs God zegen brengt voor Israël zijn: het volksbestaan, de Tora en het land. Deze drie zijn niet louter of voornamelijk gerelateerd aan het thema zonde-verlossing. *"Rather each is a concrete way through which God blesses Israel with life and the fullness of life"* (p. 123).

'Gods historische trouw t.o.v. Israël is de nauwe poort die de nieuwe schepping opent' (p. 133).

Het werk van God als verlosser en de uiteindelijk daarmee verbonden komst van Messias Jezus staat in het kader van en geschiedt met het oog op deze consummatio en de ook uiteindelijk door God bedoelde wederzijdse zegening tussen Israël en de volken.

De christelijke canon heeft een dubbele focus als twee concentrische cirkels: de hermeneutische cirkel van Gods activiteit als 'Consummator' in de geschriften van

Israël en die van het Apostolisch getuigenis als *'good news about the kingdom of God and the name of Jesus Christ'* (p. 112).

Jesus leven is geplaatst onder de boog van, 'onderweg naar' en in de context van Gods werk als 'Consummator'.

"The gospel is good news about the God of Israel's coming reign, which proclaims in Jesus' life, death and resurrection the victorious guarantee of God's fidelity to the work of consummation, that is, to fullness of mutual blessing as the outcome of God's economy with Israel, the nations and all creation" (p. 157).

Jesus vertrouwde dat God in zijn Koninkrijk ten volle de bedeling van wederzijdse zegening tussen Israël en God zou vervullen, en daarmee ook de zegening tussen God en de naties.

De verticale 'economy' van liefde tussen God en schepping bevat ook een horizontale 'economy' van liefde binnen de geschapen werkelijkheid, dus tussen mensen. (Dubbelgebod van de liefde vat de Tora samen en vat de claims van het komende Rijk samen.)

Zijn opstanding is de garantie van het lijfelijk herstel van Israël maar ook van de voltooiing van al Gods plannen met heel zijn schepping.

De kerk is de voorlopige vorm van zegening tussen Jood en niet-Jood, tussen Israël en de volken (aandacht voor Handelingen 15!) waarin het onderscheid zichtbaar blijft.

Van ons wordt gevraagd: kruisvormige navolging en ook andere houding tegenover het Joodse volk.

De geschiedenis van de Schepper met zijn schepping is 'open-ended', loopt dus door; de 'kerk (vooral bestaande uit niet-Joden) der heidenen' speelt daarin een voorlopige rol.

The Lord's history with Israel and the nations does not prepare for the gospel but surrounds the gospel as its constant horizon, context, and goal." (p. 176).

Het pad naar de nieuwe schepping leidt langs de trouw van God jegens de stammen van Israël, maar op zo'n manier dat Gods trouw jegens Israël tegelijk ook een daad is van *"healing judgment and reconciliation between the Lord, the whole human family and, an all creation"* (p. 176).

14. Het compacte en beknopte boek van Soulen is het waard om goed bestudeerd te worden. Het is ook compact geschreven: makkelijk kun je over allerlei verbanden, die hij aanduidt, heen lezen. Van fundamenteel belang is zijn diagnose waarin hij stelt dat de structuur van ons christelijk verhaal vervangingsdenken meebrengt. 'Structural supersessionism'.

Het is naar mijn mening inderdaad heel belangrijk om na te denken over de 'de richting van het CV'. Gaat het God om restauratie (terugkeer naar het begin) of gaat het in al zijn werken om het Einde: de Voltooiing?

Soulen maakt duidelijk dat het niet voldoende is om op een oppervlakkige manier uitwassen van vervangingsdenken te benoemen en af te zweren.

We zullen moeten komen tot een soort DNA-reparatie.

Zijn boek geeft een beknopte schets van een alternatief, waarin echter ook allerlei niet voorkomt. In een persoonlijk gesprek heeft Soulen dit ook tegenover mij bevestigd. Hij had deze reactie meer gekregen; inmiddels is hij verder gegaan. Zelf zegt hij in het kader van een interview in Soteria dat de christologie in zijn boek niet zo sterk is ontwikkeld (Soteria, juni 2105, p. 27).

Soulen trekt een aantal heel belangrijke grote lijnen. Mogelijk is er daardoor echter in zijn boek te weinig aandacht voor *de manier waarop* Gods geschiedenis met Israël gerelateerd is aan de geschiedenis met de volken. Hoe ligt het verband tussen Israël en de volken precies? En: wat is de *inhoud* van die zegen die vanuit Israël naar de volken komt? Wat is de 'binnenkant' van de zegen die God via zijn volk de volken wil geven? En: langs welke *weg komt deze zegen beschikbaar*?

Al deze punten hebben te maken met de specifieke roeping van Gods volk Israël in het midden van de volken en met de vraag hoe deze roeping bepalend is voor het leven en werk van de Messias.

In een alternatief voor het traditionele canonieke verhaal moeten naar mijn mening deze thema's die een grote plaats innemen in de Schriften ook aan de orde komen.

15. Vragen die bij mij – mede door mijn ontmoeting met het denken van Soulen – steeds meer naar voren kwamen, waren:

- Wat is de richting van het canonieke verhaal? Achterwaarts of voorwaarts? Restauratief of voltooiingsgericht?
- Hoe kunnen we voorkomen dat de verkiezing van Israël een instrumenteel karakter heeft, waarbij de trouw van God aan zijn volk niet tot het einde blijft gelden? Wat zegt de HS over het eeuwige karakter van Gods verkiezing van zijn volk in relatie tot de voleinding?
- [Opmerkelijk: dit denken vanuit Gods bedoelingen heeft parallellen in de supra-lapsarische theologie / ME-theologie, zo dr. Guus Labooy (thuis in de ME-theologie) in een reactie op mijn boek]
- Is er één verhaal waarin zowel de eenheid van héél Israël (voor en na de komst van de Messias; deels herkenning van de Messias, deels nog niet; de duisternis van de ballingschap en het begin van herstel) als ook het uitnodigen van en de roeping van de volken een plaats hebben?
- Is er één verhaal over Gods trouw? Is die trouw van God alle eeuwen door aan het werk geweest? Is die nog aan het werk?
- Welke betekenis heeft de tweezijdigheid van de verbondsrelatie met God in het geheel van de voortgang van de heilsgeschiedenis (inclusief het eschatologische einde ervan)?

16. Zo groeide in mijn reeds begonnen bezinning, gestimuleerd door de ontmoeting met Soulen, mijn ontwerp/mijn schets voor een alternatief voor het traditionele CV. Zo tekende ik 'contouren' (denk aan het thema van deze dag) van een nieuw CV in *de Messias leren*. Ik sloot daarin deels aan bij Soulen, maar ik heb ook geprobeerd om wat ik in zijn ontwerp miste 'in te tekenen'. Daarbij ook lerend van heel Israël/Joodse bezinning: 'oude schatten tevoorschijn halen'.

Daarvan wil ik hier een noodzakelijkerwijs beknopte puntsgewijze samenvatting geven:

'Creation for consummation' – Belangrijk!

Zichtbaar in Genesis 1: Gods schepping moet binnengaan in Gods zegen *en kedoetsja* (= heiliging) en in 'de rust' ... daartoe geroepen!

Genesis 1:1 – 'in den beginne' ook te lezen als 'voor de eersteling'/'voor de Eersteling': aanduiding van verkiezing Israël; aanduiding ook van de Messias – Col 1:15-16 'alle dingen tot Hem geschapen'!

De schepping wachtte op en had behoefte aan onderwijs over Gods bedoelingen. Gods beoogde daarom: Onderricht, een Leerhuis waar de schepping zou kunnen leren. Het midden van de schepping waar God zich zou openbaren. Onderwijs van de Schepper over

wat Hij bedoelde en bedoelt. Onderwijs ook over het binnengaan in de *kedoesja*, de heiliging van God. Dat onderricht zou in het midden van Israël gegeven gaan worden. Dáár zou ook later – toen de ongehoorzaamheid openbaar was geworden – het onderwijs aangaande en het herstel van de gebroken relatie met God gaan plaatsvinden. Gods onderricht bestaat dus uit: oorspronkelijk onderwijs met het oog op de scheppingsbedoelingen + ‘additie vanwege de zonde en ongehoorzaamheid’.

In de weergave van de HS wordt daarop vervolgens gewacht: ‘Wachten op de God van Israël en het Israël van God’ – dit heeft openbaringswaarde: de schepping leert nederigheid en ontvankelijkheid. Leert zich aanpassen aan Gods tijden, gelegenheden en structuren.

God werkt toe naar de ‘creatie van het kamp van Israël’: wat Hij beoogt wordt nu ook zichtbaar in de verkiezing van Abram + nageslacht (Genesis 12). Vanuit dit centrum zullen de volken *gezegend* worden: daarin zal ook de heling en genezing gaan plaatsvinden. Het gaat om het midden van deze fysieke werkelijkheid (Gods land in het midden).

Israëls verkiezing en de roeping bij Sinaï heeft de ‘inhoud’ van Exodus 19:5-6: Verbondsrelatie om Gods kostbare eigendomsvolk te zijn – uit alle volken genomen – koninklijk priesterschap – heilige natie: zo zal Israël een zegen zijn, met deze roeping: dit geeft aan hoe de verbinding ligt tussen Israël en de volken (representatie), geeft ook de weg aan waarlangs Gods zegen de volken zal bereiken.

Ook de door God in Tenach aangebrachte ‘structuren’ zijn openbaring (tweedeling ts. Israël en de volken – representatieve structuur (priesters -het priestervolk - de volken) – ‘kringen’ van heiligheid en openbaring; tweezijdigheid onder de eenzijdigheid van Gods trouw en belofte) – ze laten zien dat de *geschiedenis* en de *materiële* werkelijkheid voor God belangrijk zijn! De *aarde* heeft een *centrum* ... en wordt vanuit dat centrum verlost en gezegend.

Vervulling gerelateerd aan gehoorzaamheid: geschiedenis van gehoorzaamheid en ongehoorzaamheid – onder de boog van Gods eenzijdige belofte.

Jezus + NT staan in de bedding van Tenach (Romeinen 15:8) met *alle* structuren daarin gegeven.

Zijn incarnatie (‘invlezing’) in (het midden van) Israël houdt ook in: in de bedding van Tenach.

De Eenzijdigheid + tweezijdigheid:

Jesaja 26:12: God verricht al onze daden! HIJ = IK BEN

beriet am – de *Knecht als ‘verbond van/voor het volk’* (Jesaja 42:6 en 49:6)

Alle daden Gods worden verricht in ‘het kamp van Israël’ (het heil is uit de Joden)

Zijn ‘priesterlijke dienst’ (*avoda*) brengt de vervulling.

Zijn *avoda* verwerft alle beloften voor Israël.

In Hem worden Jeremia 31 en Ezechiël 36 tot realiteit: begin van vervulling.

Hij brengt de ‘Achtste Dag’ (Messiaanse Dag/Tijd) en gaat binnen in de ‘Dag des HEREN’ (het oordeel van de HERE over de zonde van Israël en de volken).

Beide ‘naderingen’ zijn realiteit en worden zichtbaar in Opstanding + zijn ‘ballingschap’ (gezien vanuit Jeruzalem).

De Messias is *zowel* verhoogd *als* nog in ‘ballingschap’: ‘Hebron-koningschap’ (nog slechts een deel van Israël herkent Hem als koning; parallel met David in Hebron).

Eerstelingen van Israël gaan (met Hem en in Hem) ook binnen in de Achtste dag en gaan binnen in de Donkerheid van de Dag des HEREN.

Ons triomfalisme (alleen ‘verhoging’; alleen het ‘reeds’ van het Koninkrijk) heeft Hem losgemaakt van heel Israël. Dit triomfalistisch verstaan van de nadering van het Koningschap heeft ons verblind voor de ballingschap van Gods Messias:

Hebron-koningschap: dat scheidt verbinding met het levende Jodendom in heden en verleden.

Het Lichaam van de Messias is gevormd/begonnen in het kamp van Israël.

Vanuit Jeruzalem gaat de zegen naar de volken. Bedoeld is: wederzijdse zegening: zo bewerkt God ook een beweging terug naar Sion.

Betekent de 'zending' een zegetocht van het evangelie? Of is er ook in deze periode sprake van ballingschap van de Messias?

De trouw van God en de Hosealiefde van God zijn niet allesbepalend in het traditionele CV.

Idem: terugkeer + bewoning van het land (+ Messiaanse rijk) niet in het oude CV (hoewel Jeremia 31 en Ezechiël 36 tonen dat de context van het Nieuwe verbond en de gave van de Geest de vraag is naar de blijvende bewoning van het land door Gods volk).

De Messias is de Representant van het representant-volk die als Eersteling niet rust voor het geheel is gezegend!!

17. Zoals ook aangeduid door Soulen is er de *noodzaak* van nieuw CV. Elk CV scheidt een namelijk een eigen werkelijkheid: 'oud DNA' speelt op en is bedreigend voor Israël.

Daarom ook deel III in 'de Messias leren': 'Omkeer en omdenken – *leven* in een nieuw canoniek verhaal'.

Omwille van God zelf en omwille van de Messias en zijn verlangens, moeten wij omkeren en omdenken. Ook is dit belangrijk gezien de nieuwe actualiteit: het conflict rond het land + opnieuw virulent antisemitisme (ook in de vorm van antizionisme).

Bij Palestijnse christenen en christenen in Arabische + Aziatische landen is het oude standaard CV nog springlevend. Zeer zeker is dat ook zo omdat de blijvende verkiezing inclusief landbelofte in het traditionele CV afwezig is. Daardoor lijkt er dan geen Bijbelse basis meer te zijn voor zionisme en zeker niet voor christen-zionisme! In dit verband kan ook N.T. Wright genoemd worden bij wie we een nieuwe vorm van vervangingstheologie aantreffen.

Ook bij hem staat vandaag de trouw van God ter discussie. Concreet:

- Is God enkel trouw aan Israëls rest, binnengegaan in 'de kerk'?
- En dus: alleen aan Messiasbelijdende Joden?
- Betekent een 'herinterpretatie' van de verkiezing van Israël (en wat daarmee samenhangt en deel van uitmaakt) niet ook een herinterpretatie van Gods trouw?
- Is er dus geen sprake meer van trouw van God aan het lijfelijke Israël vandaag?

18. Het is nodig om een nieuwe verhaalstructuur m.b.t het plan van God aan te leren ('ook geschikt voor de zondagsschool') in verband met prediking, onderwijs en gesprek. Daniel Drost eindigde zijn artikel in Soteria, juni 2015, 22-23 met deze terechte constatering en oproep.

19. Daarom heb ik *bouwstenen* voor zo'n 'verhaal' benoemd. Omwille van de tijd volsta ik op deze conferentie met een verwijzing daarnaar.

'Gods verhaal in het kort' – een schets

Schepping onderweg: De Bijbel vertelt het verhaal over God, de Schepper, die zijn schepping tot aanzijn riep en ermee onderweg is naar de voltooiing van alles. Zijn schepping is geroepen om volledig in heiliging aan God toegewijd te zijn en door Hem gezegend te worden.

Onderricht van God: Vanaf het begin – van eeuwigheid – heeft Hij zich willen bekendmaken als de God van Israël en de schepping willen zegenen vanuit zijn volk Israël als zijn ‘Leerhuis in het centrum’.

Noodzakelijke uitbreiding: Door de zonde van ongehoorzaamheid werd ook de heling van de breuk tussen Schepper en schepping onderdeel van zijn handelen *en* onderricht; ook deze verlossing zou als zegen vanuit ‘Gods midden van de aarde’ naar de volken vloeien.

God creëert een middelpunt: Met de roeping van Abram begon de ‘schepping van het kamp van Israël’, te midden van de volken, in het midden van de schepping.

Het priestervolk in het midden: De roeping van Israël bij Sinaï en Gods verbond met dit volk als Gods eigendomsvolk, koninklijk priesterschap en heilige natie – daarin ook vertegenwoordiger van de volken – maakt Gods bedoelingen met Israël en de volken zichtbaar.

De gehoorzame dienst van Israël als priestervolk is noodzakelijk zowel voor Israël zelf als voor Gods plannen met de volken en de wereld, ja heel de schepping.

Onderweg: De hele geschiedenis van Israël – met alle verzet en ongehoorzaamheid daarin – staat onder de belofte van Gods trouw aan al zijn beloften.

Gods Inwoning in het midden: Zo verschijnt ‘in het kamp van Israël’ de Messias, Jesjoea/Jezus. Lijfelijke invlezing in het midden van Israël. In Hem verricht de Eeuwige ‘alle daden’ van Israël.

De Messias is en leeft het verbond: Hij is de Ene die het verbond is en leeft, en die zo door zijn priesterlijk offer en dienst de verbondsstraffen ondergaat en de verbondszegeningen als de Eersteling van het volk verwerft.

Hij is Gods levende garantie: Zijn lijfelijke invlezing in Israël en zijn opstanding vormen Gods garantie, ook voor de verlossing van heel de creatuurlijke, materiële werkelijkheid van Israël en de volken. Inclusief voor de ordening die God in de wereld wenst:

Allerheiligst midden (Hijzelf in zijn Tempel en stad) – de kring erom heen (zijn volk, in zijn land) – de volken. De Incarnatie als het centrum van het midden van de wereld.

Begin van Gods Messiaanse toekomst: In zijn optreden en opstanding en in de gave van de Geest breekt de Achtste Dag aan, die begint *en* onderweg is *en* wacht op de volmaking.

Tegelijk begin van het oordeel van God: Ook gaat Hij binnen in de Dag des HEREN (het oordeel).

Koning der Joden en Koning der volken: Zo is en blijft Hij de Koning der Joden (dit is een Hebron-koningschap; gezien vanuit Jeruzalem is Hij ook in ballingschap) *en* is Hij de Koning der koningen: Hij deelt in de ballingschap van zijn volk *en* nodigt alle volken!

Het Lichaam van de Messias: In het Lichaam van de Messias is zowel de voorhoede van Israël aanwezig als de ontelbare schare uit de volken, elk met een eigen roeping. Zij delen in zijn verlangens en zijn weg van lijden onderweg naar Gods Toekomst.

In het Lichaam delen gelovigen uit de volken op een aan hen eigen manier in Israëls roeping. Delen zo ook in de zegen die vanuit Israël wordt gegeven.

Het Lichaam wacht op de volmaking door de ‘nadering’ van heel Israël.

De Eersteling van Israël: Als Eersteling van Israël is Hij ook de garantie voor de bewaring van het volk, de terugkeer, de volle doorwerking van het Nieuwe Verbond in de kring van het volk, de hernieuwde gave en bewoning van het land, de toekomstige taak van Israël te midden van de volken.

In Hosea-liefde is Hij in de ballingschap verbonden met heel zijn volk. De Eersteling blijft verbonden met heel het volk.

Het definitieve koningschap van de Messias: Het koningschap van de Messias en zijn volk in Jeruzalem zal komen: zowel in deze tijd als in de toekomstige tijd.

Gods Inwoning het centrum van alles: Ook in Gods toekomst – de volle Achtste Dag, de volle Messiaanse Tijd waarin zonde en dood verleden tijd zullen zijn – zal Gods

Aanwezigheid het centrum zijn van alles, in zijn stad Jeruzalem in het midden van de aarde.

Zegen vanuit Gods stad voor heel de schepping: Ook dan geldt: vanuit Israël delen ook de volken in Gods alomvattende heil en zij delen in het onderricht daar gegeven. Dat is de volmaaktheid van de *tikoen olam*, de *consummatio*, de wederoprichting van alle dingen.

Edjan Westerman, Aalsmeer – 19 november 2016

www.messiasleren.nl